

Leren van avonturiers

Onder extreme omstandigheden doen ze hun werk, in het hooggebergte, op de oceaانبodem en ingesloten door poolijs. Ze zijn aangewezen op zichzelf en op hun team. Vooruit, de omstandigheden zijn anders, maar wat kunnen wij, als kantoortijgers die nu alléén thuiswerken, van hen leren?

Door Floortje Gunst

Melvin Redeker
(zie p. 42) op
expeditie
in arctisch
Noorwegen, bij
noorderlicht.

Melvin Redeker (51) is duiker, bergbeklimmer en spreker. Organiseert duik- en bergexpedities. Bivakkeert wekenlang met een klein team op de meest afgelegen plekken ter wereld.

Als je eenmaal aan dit leven hebt geproefd, wil je niets anders meer. Tijdens expedities gaan we naar plekken waar nooit iemand is geweest. Je voelt je een ontdekkingsreiziger. Dat is fantastisch. Je bent aangewezen op jezelf en je team. De dichtstbijzijnde decompressiekamer is soms wel zevenhonderd kilometer verderop. Dan weet je: ik mag geen fouten maken. Niemand komt je redden, we zijn afhankelijk van elkaar. Het geeft me een voldaan gevoel dat we daar als team goed mee om kunnen gaan.'

'Ik kijk kritisch wie er meegaan. Of een expeditie succesvol is, staat of valt met een goede selectie. Zo is het belangrijk dat iedereen helder kan blijven denken en niet snel in paniek raakt als we onder hoge druk staan. Voor vertrek trainen we soms wel anderhalf jaar met elkaar. Daardoor ervaar ik tijdens een expeditie zelden verrassingen.'

'Hoewel ik het volste vertrouwen heb in mezelf en in mijn team, ken ik wel angst. Bijvoorbeeld voor defecten in mijn materiaal als ik op zestig meter diepte onder water lig. Dat geldt voor ons allemaal. Daarom moet iedereen zich kwetsbaar durven opstellen. Dat is nodig, juist om grenzen te kunnen verleggen. Als één deelnemer zegt: ik durf niet, is het einde duik. Onder water communiceren we met hand- en lichtsignalen. Daarin kun je geen nuances kwijt. Dus is het snel een kwestie van: gaan we door, ja of nee?'

'De lijn tussen veiligheid en succes is flinterdun. In 2017 wilde ik onder water orka's fotograferen terwijl die aan het jagen waren op zeehonden. Daar had ik vijf jaar naartoe gewerkt. Toen het eindelijk zover was en de condities perfect waren, was ik er mentaal niet klaar voor. Naast onze boot zwom een orka met een rugvin van 1,80 meter, die mij in één klap kon wegvegen. Mijn intuïtie zei: doe het toch maar niet. Daar moet je

Redeker met collega Fiona van Doorn, zo'n 400 kilometer boven de poolcirkel in Noorwegen; links: Redeker tijdens een duik in een kleine grot bij de Shetlandeilanden.

naar leren luisteren. Tien dagen later was ik wel zover. Ik verstopte me op de zeebodem en de orka's zwommen op anderhalve armlengte om me heen.'

'Zelfs als een expeditie niet slaagt, kom ik voldaan thuis. We hebben misschien niet ons doel behaald, maar zijn er wel in geslaagd de juiste beslissingen te nemen.'

'Ik geef alles wat ik in me heb. Soms bereik je dan de grens van je kunnen. Ik probeer dan te bedenken hoe we het een volgende keer anders kunnen doen. Optimisme is een fijne eigenschap voor iemand die aan de grenzen van de natuur opereert.'

'Een expeditie eist al mijn concentratie en aandacht op. Ik weet dat mijn familie zich thuis afvraagt of het goed met me gaat. Ik loop toch een zeker risico. Dat vind ik soms lastig. Expedities zijn wat dat betreft een egoïstische bezigheid. En toch, als ik thuis ben, hunker ik alweer snel naar meer.'

TIP

'Blijf je zowel fysiek als cognitief ontwikkelen en leer nieuwe vaardigheden.'

'Onder water communiceren we met hand- en lichtsignalen. Daarin kun je geen nuances kwijt'

Jacqueline Stefels (60) is marien bioloog. Neemt deel aan poolexpedities om onderzoek te doen naar de effecten van klimaatverandering in het arctische gebied. Woonde en werkte begin dit jaar vier maanden op onderzoeksschip Polarstern. Het schip lag ingevroren in de Noordelijke IJszee.

‘Het was een enorme klus om bij het onderzoeksschip te komen.

Met een Russische ijsbreker vertrokken we begin februari met zestig wetenschappers vanuit Tromsø, Noorwegen. Doordat het winter was, werd het ijs steeds dikker en was het stikdonker. Navigeren was lastig. Door de onzekerheid over de duur van de reis, ontstond er wat spanning. Ik wilde vooral graag snel aan het werk. Om de sfeer aan boord goed te houden, organiseerde ik werkdiscussies. Iedereen raakte daardoor geïnspireerd en werd blij. Na een maand kwamen we aan op de Noordpool.’

‘Het was fantastisch om uiteindelijk het onderzoeksschip te zien liggen, vastgevroren in het ijs. Het bruiste er van de energie. Ik heb aan boord mijn eigen vrachtcontainer, die is omgebouwd tot laboratorium. Daarin doe ik experimenten. Tijdens een expeditie

werk ik gemiddeld veertien uur per dag, zeven dagen per week. Ik wil er het maximale uit halen, ik ben daar niet om vakantie te vieren. Alleen op zondag slaap ik een beetje uit, dan begin ik om 10 uur. Het is heerlijk om maar met één ding bezig te hoeven zijn, zonder afleiding van buitenaf.’

‘Toch heeft dat ook een keerzijde. Ik mis nieuwe impulsen die me afleiden van mijn dagelijkse beslommingen. Ik merk hoe belangrijk het is om af en toe door de buitenwereld gecorrigeerd te worden en vragen waarmee je zit in perspectief te zien. Door het gebrek aan reflectie ben ik soms geneigd problemen uit te vergroten. Mijn reactie is dan: nog harder doorwerken, met als gevolg dat ik moe en af en toe chagrijnig word. Gelukkig hadden we wekelijks een klassiekemuziekavond. Het was prettig even met iets anders bezig te zijn dan met werk.’

‘De plek waar we onderzoek doen, is prachtig. De zon die een zachte gloed over het ijs geeft, de lange schaduwen en de hemel

Jacqueline Stefels (links) met een Duitse collega bij het boren van zeeijskernen.

die paars, blauw en oranje kleurt. We kwamen begin maart aan, de koudste maand van het jaar. De gevoelstemperatuur is dan min 60 graden. Binnen vijf minuten bevriezen je neus en wimpers.’

‘De kracht en schoonheid van de natuur zijn indrukwekkend. Ze maken me deemoedig, maar tegelijkertijd motiveren ze me. Ik vind dat we zuinig moeten zijn op de natuur en wil daar met mijn onderzoek graag een bijdrage aan leveren.’

‘Je krijgt tijdens een expeditie ontzag voor de natuur. Zo keek ik eens vanuit mijn hut naar buiten en zag ik een scheur van tien meter breed in het ijs. De ijsschotsen waaraan het schip lag, braken open. Alles om ons heen bewoog. Je zag ijsschotsen die in één keer boven op een andere werden gezet. Het schip werd door het brekende ijs weggeduwd. De ankerlijnen knapten als elastiekjes. Ik ben op zo’n moment niet bang, maar realiseer me wel dat je de kracht van de natuur moet respecteren. Ik voel me dan nietig en klein.’

TIP

‘Houd je bezig met dingen die je boeien en waardoor je inspiratie krijgt. Dan ga je ook door als het tegenzit.’

‘Soms ben ik geneigd problemen uit te vergroten en nóg harder te gaan werken’

Het Duitse onderzoeksschip Polarstern, vast in de Noordelijke IJszee.

Walter Immerzeel (45) is hoogleraar Mountain Hydrology. Gaat een paar keer per jaar voor drie weken op expeditie in de Himalaya. Loopt met zijn team naar weerstations op circa 5000 meter hoogte om metingen te doen.

Door de extreme omstandigheden waaronder we onderzoek doen, moeten we er rekening mee houden dat de helft van de metingen mislukt. Ik heb meegemaakt dat na een zware tocht van twee dagen door het hooggebergte bleek dat een compleet weerstation was weggevaagd door een lawine. Natuurlijk baal ik dan. Maar ik kan me snel aanpassen als het niet gaat zoals ik gehoopt had. Ik heb geleerd me in te zetten voor de dingen die wél lukken.

‘Tijdens een expeditie ben je heel dicht bij de bron die je probeert te begrijpen. We zien met eigen ogen dat de sneeuwlijn in de loop der jaren omhoog is gegaan en dat gletsjers smelten. Dat helpt om gemotiveerd te blijven als iets tegenzit. Er zijn gelukkig ook genoeg successen. Zo hebben we met behulp van dronebeelden

ontdekt dat gletsjers op plekken waar kleine meertjes en ijskliffen zijn, twintig keer sneller smelten dan op plekken waar puin op het ijs ligt. Tegenwoordig buigen zich een hoop wetenschappers over dit onderwerp. Wij hebben dat in gang gezet. Als ik ’s avonds in mijn tent metingen uitlees en ik zie dan iets opmerkelijks, is dat wel een eureka-moment. Dan denk ik: dat wordt een mooi artikel. Wetenschappers zijn niet de meest uitbundige types, dus dat vieren we niet uitgebreid.’

‘Ik vind het leuk om met een groep jonge, fitte mensen de bergen in te gaan en op de hoogste plekken in de Himalaya weerstations neer te zetten en data te verzamelen. Door de hoogte is het werk zwaar. Je wordt er apathisch van en slaapt slecht. Doordat het werk fysiek uitdagend is, heb je tijdens een expeditie een andere relatie met je teamgenoten dan op de universiteit. Je moet voor elkaar zorgen en slaapt met elkaar in een

Walter Immerzeel (met blauwe jas) en collega Jakob Steiner op de Langtang-gletsjer in Nepal.

tent. We lopen soms wel zeven uur op een dag, en dan is er alle tijd om met elkaar te praten, niet alleen over persoonlijke dingen, maar ook over werk. De meeste nieuwe onderzoeksvoorstellen ontstaan in de bergen. Als we weer op de universiteit zijn, vervallen we snel in het oude patroon. Dan ben ik weer gewoon ‘de baas’.

‘Ik vind het lastig dat ik tijdens een expeditie lang van huis ben. Mijn vrouw en kinderen vinden dat vreselijk. Ik bel af en toe met de satelliettelefoon. Als ik dan hoor dat er iets is op school, krijg ik een schuldgevoel. Het is ook moeilijk om over te brengen wat ik doe. Als ik enthousiast thuiskom met foto’s, zeggen de kinderen: ‘Niet weer die bergen.’ Maar het veldwerk is een van de leukste onderdelen van mijn werk. In de bergen hoeft je niet, zoals thuis, dertig ballen in de lucht te houden. Je kunt je helemaal op één ding richten. Dat snapt mijn gezin gelukkig.’ □

TIP

‘Waak ervoor dat je alleen bezig bent met dingen die moeten, zoals je werk. Zoek met elkaar bewust de ontspanning op.’

‘Terug op de universiteit vervallen we snel in het oude patroon. Dan ben ik weer “de baas”’

Walter Immerzeel op de Mera-gletsjer in Nepal op een hoogte van 5800 meter, op weg naar een weerstation.